

David Remnick och Stephen Kotkin

Despotens svaghet

Stalinkännaren Stephen Kotkin diskuterar Putin, Ryssland och Väst mot bakgrund av kriget i Ukraina.

Ur *New Yorker*, 11 mars 2022.

Introduktion

Utfrågaren *David Remnick* har varit redaktör för *New Yorker* sedan 1998, och kolumnist sedan 1992. Han är bl a författare till ”[The Bridge: The Life and Rise of Barack Obama.](#)”

Stephen Kotkin är professor i historia vid Princeton University och docent vid Hoover Institution på Stanford University. Hans mest kända verk är en biografi om Josef Stalin. Hittills har två band utkommit – *Paradoxes of Power, 1878-1928* och *Waiting for Hitler, 1929-1941*. Ett tredje band kommer att behandla andra världskriget, Stalins död 1953 och det totalitära arv, som skulle forma resten av Sovjetunionens historia (om Stalin-biografen, se lästipsen allra sist nedan).

Kotkin anses vara en framstående kännare av rysk historia, även dagens Ryssland. Han intervjuas därför ofta i olika massmedia (ett stort antal videospelade framträdanden med honom finns på Youtube) och han anlitas ständigt för att skriva artiklar för såväl historiska tidskrifter som andra amerikanska tidningar.

I motsats till de flesta andra skribenter och författare som vi brukar publicera på Marxistarkivet är han dock inte vänsterorienterad, utan han står i det stora hela bakom den amerikanska politiken och samhällssystemet. Men hans rykte som en mycket kunnig Ryssland-expert (vilket han också är) gör att han har en stor åhörarskara, i synnerhet bland akademiker, Rysslandsspecialister av olika slag, m fl.

Den följande intervjun¹ gjordes i början av mars och handlar om invasionen av Ukraina, reaktionerna från USA och EU och vad som kan tänkas följa, inklusive spekulationer om utsikterna till en palatskupp i Moskva.

En annan (längre) Kottin-intervju om Ukraina gjordes 3 mars och finns i videoformat på Youtube: [5 More Questions For Stephen Kotkin: Ukraine Edition](#)

Vi har hört röster både tidigare och nu, som George Kennan², beteckna Natos expansion österut som en strategisk blunder. Historikern John Mearsheimer³ framhåller idag att USA till stor del måste få skulden för vad vi nu är vittnen till. Jag tänkte vi skulle börja vårt samtal med din analys av de argumenten.

Jag hyser den allra största respekt för George Kennan. Och John Mearsheimer är en gigant inom historieforskningen. Men här måste jag ändå säga att jag inte håller med dem. Problemet med deras argument är att det utgår från att om inte Nato hade utvidgats, så skulle Ryssland inte se ut som, eller ens vara i närheten av, vad det är idag. Det vi ser idag i Ryssland kommer inte som någon överraskning. Det utgör ingen avvikelser från något historiskt mönster. Långt innan Nato fanns – på 1800-talet – såg Ryssland ut som det gör nu: det hade en självhärskare. Där fanns förtryck. Där fanns militarism. Där fanns misstänksamhet mot utlänningar och

¹ Originalen: [The Weakness of the Despot.](#) Där finns också intervjun som video.

² George F Kennan, 1904-2005, amerikansk diplomat och presidentrådgivare. Känd för att ha formulerat USA:s *containment*-politik mot Sovjetunionen under kalla kriget, som gick ut på att hålla tillbaka Sovjet. 1997 betecknade han i ett debattinlägg i *The New York Times* utvidgningen av Nato som ”ett tragiskt misstag med ödesdigra konsekvenser”.

³ Företrädare för den sk realistiska skolan i synen på supermakterna.

Väst. Detta är det Ryssland vi känner och det är inget Ryssland som dykt upp igår eller på 1990-talet. Det är ingen reaktion på hur Väst agerat efter kalla kriget. I stället är det inre processer i Ryssland som ligger bakom var vi befinner oss idag.

Jag skulle till och med gå längre än så. Jag skulle säga att utvidgningen av Nato gett oss *bättre* möjligheter att hantera det historiska ryska mönster vi än en gång möter idag. Var skulle vi befina oss nu om Polen och de baltiska staterna *inte* var med i Nato? De skulle befina sig i samma limbo, i samma situation, som Ukraina. I själva verket har Polens Nato-medlemskap stärkt Natos ryggrad. I motsats till en del andra Natoländer har Polen många gånger satt sig upp mot Ryssland. Man skulle kunna säga att Ryssland vid två tillfällen fått tänderna utslagna av Polen: först på 1800-talet och därefter med Solidarność när Sovjetunionen var i utförsbacken. George Kennan var en oerhört viktig akademiker och utformare av politik – den störste Rysslandsexperten någonsin – men jag anser det inte att den bästa analysen av var vi nu hamnat är att lägga skulden på Väst.

När du talar om Rysslands inre dynamik kommer jag att tänka på en artikel du skrev i *Foreign Affairs* för sex år sedan och som började så här: ”I ett halvt årtusende har rysk utrikespolitik präglats av stigande ambitioner som alltid överstiga landets kapacitet. På 1500-talet under Ivan den förskräcklige expanderade Ryssland varje år för att slutligen täcka en sjättedel av jordens yta.” Sedan fortsätter du med tre ”tillfälliga stunder” av ryskt uppåtstigande: först under Peter den Store, sedan Alexander I:s seger över Napoleon och så, förstås, Stalins seger över Hitler. Och så säger du att ”trots dessa stunder av högvatten har Ryssland nästan alltid varit en relativt svag stormakt”. Skulle du vilja utveckla det och gå in på hur den inre dynamiken i Ryssland fört oss till dagens situation under Putin.

Den här debatten hade vi om Irak också. Såg Irak ut som det gjorde på grund av Saddam, eller betedde sig Saddam som han gjorde på grund av Irak? Med andra ord går det inte att förneka personlighetens roll, men personligheten formas också av strukturella faktorer. Ett av mina argument i biografien om Stalin är att Stalin blev den han blev genom att han var diktator och styrde Ryssland också internationellt under de omständigheter som rådde just under den perioden, inte tvärtom.⁴

Ryssland har en storartad civilisation: inom konst, musik, litteratur, dans, film. På varje område är det betydande och storslaget – en hel civilisation och inte bara ett land. Samtidigt anser Ryssland att man har en ”särställning” i världen, ett speciellt uppdrag. Det är östligt ortodox, inte västligt. Och det vill framstå som en stormakt. Det är inte denna självkänsla eller identitet som hela tiden varit problemet, utan det faktum att dess kapacitet inte svarat mot dess ambitioner. Det har alltid befunnit sig i en strid för att leva upp till dessa ambitioner, men det har inte gått för Väst har alltid varit mäktigare.

Ryssland är en stormakt, men inte *den enda* makten, förutom dessa få tillfällen i historien som du precis nämnde. I försöken att mäta sig med Väst, eller i varje fall hantera klyftan mellan Ryssland och Väst, har man tillgripit våld. Man använder sig av en kraftfull centralistisk inriktning för att föra landet framåt och uppåt, militärt och ekonomiskt, för att endera kunna mäta sig med eller konkurrera med Väst. Och under en viss tid fungerar det, men det är bara på ytan som Ryssland upplever en rush av ekonomisk tillväxt, bygger upp sin militära styrka och så slår man förstås huvudet i väggen. Sedan följer en lång period av stagnation där problemen förvärras. Alla försök att lösa problemen bara förvärrar dem och klyftan till Väst vidgas. Väst har teknologin, den ekonomiska tillväxten och är starkare militärt.

Det värsta med den dynamiken i rysk historia är när staten blandas samman med en personlig härskare. I stället för att få den starka stat man eftersträvar för att kunna hantera klyftan med

⁴ Kockin lägger mycket stor vikt vid personlighetens roll i historien, vilket marxister inte gör. För marxister är det (något förenklat) de samhälleliga förhållandena som skapar personligheterna, inte tvärtom. – *Red*

Väst, och föra upp Ryssland på allra högsta nivå, får man en personcentrerad regim. Det blir diktatur, som sedan brukar leda till despoti. Ett bra tag har man suttit fast i detta, eftersom man inte vill ge upp denna känsla av att vara något exceptionellt, denna strävan efter att bli starkast, men i själva verket klarar man inte av det. Eurasien är bara så mycket svagare än den anglo-amerikanska maktmodellen. Iran, Ryssland och Kina försöker samtliga, med rätt likartade modeller, att handskas med Väst och denna klyfta vad gäller makt.

Vad är putinism egentligen? Det är inte samma sak som stalinism. Och definitivt inte samma som Xi Jinpings Kina eller regimen i Iran. Vad är det som verkligen karakteriserar den och varför skulle de dragen få den att vilja invadera Ukraina, som ju verkar var en oerhört dum, för att inte tala om brutal, handling?

Nu handlar ju krig ofta om felkalkyler. Det baserar sig på antaganden som ofta inte stämmer, som man håller för att vara sanna eller vill ska vara sanna. Givetvis är Putins regim inte samma som Stalins, eller tsarens. Enorma förändringar har skett: urbanisering, högre utbildningsnivåer. Omvärlden har också förändrats. Och det är det som är chockerande. Vad som är chockerande är att så mycket har förändrats och ändå ser vi fortfarande samma mönster som de inte kan ta sig ur.

En självhärskare sitter vid makten – eller nu kanske rent av en despot – och fattar beslut helt på egen hand. Får han någon input från andra? Kanske. Vi vet inte hur det ser ut på insidan. Bryr han sig? Vi vet inte det heller. Förser de honom med information som han inte vill höra? Det verkar osannolikt. Tror han att han vet allting bättre än alla andra? Det verkar ytterst troligt. Tror han på sin egen propaganda och sin egna konspiratoriska världsbild? Det verkar också troligt. Men allt det här är bara antaganden. Ytterst få får tala med Putin, varken ryssar på insidan eller utlänningar.

Och därför tror vi, men vi vet ju inte med säkerhet, att han inte får hela bilden. Han får det han vill höra. Hur som helst tror han sig vara överlägsen och smartare. Det är problemet med despoti. Det är orsaken till att despoti, eller helt enkelt bara auktoritärt styre, är allsmäktigt och bräckligt på samma gång. Despotin skapar förutsättningarna för att undergräva sig själv. Informationen blir bara sämre. Fursteslickarna bara fler. Korrigering mekanismer allt färre. Och misstagen därmed bara en konsekvens av detta.

Putin verkade anse att Ukraina inte är något riktigt land och ukrainarna inte något riktigt folk, att de är samma folk som ryssarna. Han trodde att Ukrainas regering skulle vara lätt att peta bort. Han trodde på det han fick höra eller det som han ville tro om den egna militären, att den hade moderniserats till den grad att den inte bara kunde klara av en invasion utan göra det i form av ett blixtnfall, inta Kyiv på några dagar och sedan endera installera en marionettregering eller tvinga den nuvarande regeringen och presidenten att skriva på något papper.

Men tänk på vad som hände i Prag i augusti 1968. Leonid Brezjnev skickade in Warszawapaktens stridsvagnar för att sätta stopp för ”socialismen med mänskligt ansikte”, det kommunistiska reformprojektet under Alexander Dubcek. Brezjnev hade hela tiden sagt till Dubcek, ”Sluta med det där, Gör inte så, du kommer att förstöra kommunismen. Och om du inte slutar med det kommer vi att gå in.” Och Brezjnev gick in och så förde man Dubcek och de andra ledarna för Tjeckoslovakien till Moskva. De hade inga *marionetter* att ersätta dem med. Och väl i Kreml ställer Brezjnev denna fråga till Dubcek, efter att ha skickat in stridsvagnar och tagit honom till fånga: Och vad gör vi nu? Det låter löjeväckande, och det var löjeväckande. Men allt var förstås baserat på felkalkyler och missförstånd. Och så skickade man tillbaka Dubcek till Tjeckoslovakien och lät honom sitta kvar vid makten [till april 1969], efter att stridsvagnarna rullat in och krossat Pragvåren.

Ett annat exempel är det som hände i Afghanistan 1979. Sovjetunionen invaderade inte Afghanistan. Man gjorde en kupp där och skickade in specialstyrkor i huvudstaden Kabul. Man mördade de politiska ledarna i Afghanistan och installerade en marionett, Babrak

Karmal, som hållit till i exil i Tjeckoslovakien. Det blev en total framgång för de sovjetiska specialstyrkorna var verkligen bra. Men sen insåg man ju att den nya regimen i Afghanistan behövde någon form av säkerhet. Och då skickade man in alla sorters arméförband för att trygga situationen och råkade ut för ett uppror och ett tioårigt krig som man förlorade.

I fallet Ukraina fanns också uppfattningen att det kunde bli en mer framgångsrik version av Afghanistan. Men så blev inte fallet. Det visade sig att ukrainarna är ett modigt folk, redo att göra motstånd och dö för sitt land. Uppenbarligen hade Putin inte förstått detta. Men det skulle visa sig att "televisions-presidenten" Zelenskyj, som bara 25 procent tyckte gjorde bra ifrån sig före kriget – en siffra som var helt välförtjänt eftersom han inte klarade av att styra landet – och nu har han 91 procent bakom sig. Det visade sig att han hade stake. Han är otroligt modig. Att låta ett produktionsbolag för tv styra ett land är ingen lyckad idé i fredstid, men under ett krig, då informationskriget är av största betydelse, kan det vara helt enkelt storartat.

Men den största överraskningen för Putin var förstås Väst. Allt nonsens om västlig dekadens, att Väst är passé, att Väst är på nedåtgående, att världen är multi-polär, Kinas uppgång, osv: allt sådant visade sig vara struntprat. Det mod Ukrainas folk gett prov på och det mod och den smarthet Ukrainas regering och president Zelenskyj visat fick Väst att samla sig och erinra sig vad man egentligen var. Och det kom som en chock för Putin! Där har vi felkalkylen.

Vad är din definition av "Väst"?

Väst är en rad institutioner och värderingar. Väst är ingen geografisk plats. Ryssland är europeiskt, men inte västligt. Japan är västligt, men inte europeiskt. "Västligt" innebär ett rättssystem, demokrati, privategendom, fria marknader, respekt för individen, mångfald, en rad olika åsikter, och alla andra rättigheter som vi har och emellanåt tar för givna. Ibland glömmer vi hur vi har fått dem. Men så ser Väst ut. Och detta Väst, som vi utvidgade på 90-talet, enligt min uppfattning med rätta, genom utvidgningen av EU och Nato, har nu levt upp igen och stått upp mot Vladimir Putin på ett sätt som varken han eller Xi Jinping väntade sig.

Om man trodde att Väst bara skulle vika sig, eftersom de befann sig i utförsbacken och sprang iväg från Afghanistan, om man trodde att Ukrainas folk inte var på riktigt, att Ukraina inte var någon nation, om man trodde att Zelenskyj bara var någon i en tv-serie, en komiker, en rysk-talande jude från östra Ukraina – om man trodde på allt detta då trodde man kanske också att man skulle kunna erövra Kyiv på två eller fyra dagar. Men de antagandena var felaktiga.

Låt oss gå över till frågan om den ryska regimen karaktär. Putin kom in i bilden för 23 år sedan och då fanns det figurer från åren med Jeltsin som kallades oligarker, åtta eller nio stycken. Putin läste upprorslagen för dem och sade: Ni får behålla era rikedomar, men håll er borta från politiken. De som fortsatte att lägga näsan i blöt, som Michail Chodorkovskij, blev bestraffade och hamnade i fängelse. Andra lämnade landet med så mycket som möjligt av sina tillgångar. Men vi fortsätter att tala om oligarker. Vad består regimen av och de personer som är lojala mot den? Vem är betydelsefull?

Det är en militär-polisiär diktatur. Det är de som har makten. Men dessutom finns det ett briljant koteri som sköter makroekonomin. Centralbanken och finansministeriet sköts alla ytterst professionellt. Därför har Ryssland skaffat sig denna makroekonomiska fästning, dessa reserver av utländsk valuta, de fonder som behövs "en regnig dag". Inflationen är på en rimlig nivå, budgeten välbalanserad, statsskulden mycket låg – 20 procent av BNP, den lägsta siffran i någon större ekonomi. Makroekonomiskt var landet det allra mest välskötta.

Det finns alltså en militär-polisiär diktatur som styr, medan ett makroekonomiskt team sköter finanserna och den militära staten. De personerna tävlar om vem som ska få bestämma. För makroekonomisk stabilitet och ekonomisk tillväxt behöver man anständiga relationer med Väst. Men för den militära och säkerhetsmässiga delen av regimen, och det är den som dominerar, är Väst fienden, Väst försöker undergräva dig, är ute efter att störta din regim i

någon sorts sk färgrevolution. Vad som skett är att maktbalansen mellan de grupperna mer tippat över till förmån för militären och säkerhetstjänsten – vi kan kalla det för den bovaktiga sidan av regimen. Och sen är det förstås också den delen som Putin själv kommer från.

Oligarkerna har aldrig haft makten under Putin. Han vingklippte dem. De arbetade åt honom. Om de inte gjorde det kunde de bli av med sina tillgångar. Han bytte plats på stolarna på däck. Han kom med pengar. Han tillät sina egna oligarker, personer han vuxit upp med, som han tränade judo med, som semestrade med honom, att ägna sig åt att roffa åt sig tillgångar. De personer som varit tillsammans med honom i KGB i Leningrad när det begav sig, eller i det post-sovjetiska Sankt Petersburg – nu var det de som blev oligarker, roffade åt sig tillgångar och kunde leva det ljuva livet. En del från början av Jeltsins tid blev endera exproprierade, flydde eller tvingades bort. Putin skapade en regim där privategendomen åter var beroende av härskaren. Alla visste om det. Och om de inte gjorde det fick de lära sig det den hårda vägen.

Dessvärre uppmuntrade detta folk på alla nivåer inom regimen att börja stjäla andras företag och egendom. Det blev ett slags huggsex. ”Om det är gott nog för Putin och hans kompisar är det gott nog för mig som guvernör i Podunk-provinsen”. Regimen blev alltmer korrupt, allt mindre sofistikerad, allt mindre trovärdig, allt mindre populär. Den urholkades. Och så går det för diktaturer.

Men i mina ögon borde personer en sådan typ av regim, som mest bryr sig om sin förmögenhet, att leva det ljuva livet, om makt ... Varför skulle de bry sig om Ukraina?

Inte säkert att de gör det heller. Nu talar vi om som mest sex personer och där är det ju så att en av dem fattar beslutet. Det här är problemet med auktoritära regimer: de är förfärligt dåliga på allt. De klarar inte av att se till att befolkningen har mat. De kan inte trygga säkerheten för invånarna. De kan inte skola folket. Men en sak är de bra på: att överleva. Om de kan förneka alla politiska alternativ, om de kan tvinga all opposition att gå i exil eller sätta dem i fängelse, då kan de också överleva, oavsett hur inkompetenta eller korrupta eller förfärliga de är.

Men ändå, hur korrupt Kina än är har man där lyft tiotals miljoner människor ur extrem fattigdom. Och utbildningsnivån stiger. De kinesiska ledarna berömmar sig av oerhörda framsteg.

Och vem är det som åstadkom allt detta? Den kinesiska regimen? Eller det kinesiska samhället? Låt oss vara försiktiga med att låta de kinesiska kommunisterna ta på sig äran för det hårda arbete, den företagsamhet, den dynamik som miljoner och åter miljoner människor visat i det samhället. Och i Ryssland arresterade man Navalnij ...

Alexej Navalnij, ja, Putins mest aktive politiske motståndare, som blev förgiftad av säkerhetstjänsten FSB och nu sitter fängslad.

Ja, Han fängslades under förspelet till invasionen av Ukraina. I backspegeln kan det mycket väl vara så att det utgjorde en förberedelse av invasionen, på samma sätt som exempelvis Ahmad Shah Massoud dödades i ett attentat i norra Afghanistan [av Al-Qaida] strax före attackerna på Tvillingtornen i New York.

Vi har förkastandet av alla alternativ, repressionen mot all opposition med arresteringar och exil, och sedan kan man leva gott som elit, inte genom ekonomisk tillväxt utan bara med hjälp av stöld. Och i Ryssland kommer ju rikedomerna direkt ur marken! Problemet för auktoritära regimer heter inte ekonomisk tillväxt. Problemet är hur man ska ordna skydd åt sina eliter, hur man ska få eliterna att förbli lojala, i synnerhet säkerhetstjänsterna och de höga officerarna. Om pengar bara strömmar upp ur marken i form av fossila bränslen eller diamanter eller andra mineraler kan förtryckarna frigöra sig från de förtryckta. Förtryckarna kan bara säga, vi behöver inte er. Vi behöver inte era skatter. Vi behöver inte era röster. Vi behöver er inte för något över huvud taget.

I en auktoritär regim finns aldrig något samhällskontrakt, där folk kan säga: OK, vi får ekonomisk tillväxt och högre levnadsstandard och ger upp friheten. Det finns inget avtal. Regimen levererar inte ekonomisk tillväxt och den säger heller inte: Oh, ni förstår, vi bryter våra löften. Vi lovade ekonomisk tillväxt i utbyte mot frihet och därför kommer vi att avgå, eftersom vi inte kunde uppfylla vår del av avtalet.

Vad beror det på att en auktoritär regim som Putins är så pass "populär"?

De har berättelser att leverera. Och som du vet är berättelser alltid mäktigare än hemliga polisen. Man har förstås hemliga polisen och den vanliga polisen också, och visst, de är inga själplisar och det är förskräckligt hur de behandlar dem som protesterar mot kriget, sätter dem i isoleringscell, osv. Den här regimen är på allvar, inget att ta lätt på. Men framför allt har den en berättelse att leverera. Berättelser om rysk storhet, om att rysk storhet ska återuppstå, om fiender på hemmaplan och fiender utomlands, som är ute efter att hålla nere Ryssland. Det kan vara judar som George Soros eller Internationella valutafonden och Nato. Det kan vara alla möjliga sorters fiender, bara att plocka ner dem från hyllan som en bok.

Vi tänker på censur och undanhållande av information, men censur är också aktivt befrämjande av vissa sorters berättelser som väcker gehör bland befolkningen. Målet att bli en stormakt, målet att ha ett speciellt uppdrag i världen, oron för och misstankar om att utomstående är ute efter dem och försöker få omkull dem. Det är berättelser som fungerar i Ryssland, men inte hos alla. Vi vet ju att många ryssar inte köper detta och vet bättre. Men Putins version är mäktig och man underblåser den vid minsta tillfälle.

Väst har av uppenbara skäl bestämt sig för att inte gå i krig med Ryssland, att inte införa någon flygförbudszon. De ekonomiska sanktionerna har varit mer omfattande och mer kraftfulla än många kanske föreställt sig för bara några veckor sedan. Men det verkar också som om de som sanktionerna riktar sig mot också kommer att kunna klara av dem.

Sanktioner är ett vapen man tar till när man inte vill utkämpa ett hett krig på grund av att man står inför en kärnvapenmakt. Det är en sak att bomba länder i Mellanöstern, något helt annat att börja fundera på att bomba Ryssland eller Kina i kärnvapenåldern. Då är det förståeligt att ekonomiska sanktioner, inklusive riktigt hårda sådana, är de redskap vi greppar efter.

Men vi håller också på att beväpna ukrainarna till tänderna. Och det händer en hel del på cyber-området som vi inte känner till eftersom de som pratar inte heller vet något och de som vet något håller tyst. Och nog pågår det en rätt ordentlig väpnad konflikt tack vare ukrainarnas mod och Natos reaktion och logistik med, förstås, Washington i spetsen för detta.

Vi vet ännu inte hur sanktionerna kommer att fungera. Ofta drabbas ju vanligt folk hårdast av sanktioner. Regimer kan hålla ut eftersom de kan fortsätta att stjäla på hemmaplan. Om man exproprierar någons bankkonto i Frankfurt eller New York, ja, men någonstans finns ju källan till var pengarna kommit ifrån och då kan man återvända till Ryssland och fortsätta att tappa den källan igen. Dessvärre är det så. Putin har inga pengar utomlands som bara går att exproprieras eller införa sanktioner mot. Han behöver inget eget bankkonto och om så är fallet skulle han säkerligen inte låta det vara sårbart någonstans i Väst.

Den största och viktigaste sanktionen utgörs alltid av överföringar av teknologi. Det handlar om att svälta ut dem på high tech. Om man under en längre tid undanhåller dem USA-tillverkad mjukvara, utrustning och produkter, som ju berör nästan all viktig teknologi i världen, då har man en måltavla och en mekanism som kan få det att göra ont hos denna regim och skapa en teknologisk öken.

Samtidigt såg vi vad ryska styrkor gjorde i Grozny 1999-2000, och vi såg vad de gjorde i Aleppo. Om precisionsinsatserna inte räcker till kommer Ryssland att gå in för att förvandla städer till ruiner. Vi ser det hända nu i Charkiv och andra delar av Ukraina. Och

det troliga är att detta bara är början.

Ryssland har en mängd vapen som man ännu inte använt, men det finns något att ta hänsyn till här. För det första är det bara på Twitter som Ukraina håller på att vinna kriget Inte på slagfältet. Ukraina är inte i färd med att vinna själva kriget. Ryssland rycker helt klart fram söderut, vilket är oerhört betydelsefullt med tanke på Svarta havs-kusten och hamnarna. De rycker fram även i öst. Om man kan förena de framryckande styrkorna i söder och öst kommer huvuddelen av den ukrainska armén att vara omringad och avskuren från resten. Hittills har ryssarna misslyckats med att erövra Kyiv i någon blixttack. Men annars går kriget bra för dem. Det har bara pågått några veckor, krig varar betydligt längre.

Men här har vi något att beakta: efter tre-fyra veckor av krig behöver man en strategisk paus. Man måste skaffa ny utrustning, leverera mer ammunition och fylla på bränsledepåerna, lägga fast nya planer. Man måste föra in reserver. Det uppstår alltid en planerad paus efter cirka tre till fyra veckor.

Om Kyiv klarar av att hålla ut under den pausen, då kan staden potentiellt hålla ut längre också, eftersom man under pausen också där kan fylla på förråd och reserver. Men det viktigaste att tänka på är att Ryssland inte med någon framgång kommer att kunna ockupera Ukraina. De har inte de resurserna. De har inte det antal administratörer som krävs och kan inte vänta sig att befolkningen kommer att samarbeta. De har ännu inte någon Quisling.

Tänk bara på alla ukrainare som kommer att fortsätta att göra motstånd. 1940 intog nazisterna Kyiv. De tog över alla lyxhotell, men bara några dagar senare började de hotellen att sprängas i luften. De var minerade. Om du skulle ingå i förvaltningen eller vara officer i ett ockuperat Ukraina och beställer en kopp te, skulle du då dricka det teet? Skulle du våga vrida på tändningsnyckeln i din bil? Skulle du våga tända lyset på ditt kontor? Allt som krävs är en handfull mord för att rubba hela ockupationen.

Låt oss återvända till Moskva. Vi känner ju till att tsarer mördades av folk omkring sig. Och Chrusjtjov störtades ju och ersattes med Brezjnev. Kan man tänka sig en palatskupp under Putin?

En palatskupp är alltid möjlig. Det finns några lösningar här. En är att [Väst] arbetar på övertid med få till stånd avhopp. Vi kan få se en högt uppsatt säkerhetstjänsteman eller officer ta ett flygplan och flyga till Helsingfors eller Bryssel eller Warszawa, hålla presskonferens och säga: ”Jag är general Den-och-Den och jag har arbetat för Putins regim, men nu är jag emot detta krig och denna regim. Och så här ser regimens insida ut.”

Samtidigt arbetar även Putin på övertid för att *förhindra* den sortens avhopp, medan våra säkerhetstjänster arbetar övertid för att just få till stånd ett avhopp – inte av kulturpersonligheter, inte f d politiker, utan av idag högt uppsatta inom militären och säkerhetstjänsten. Detta hände på Stalins tid när general Genrich Ljusjkov från hemliga polisen 1938 hoppade av till japanerna och hade med sig alla Stalins militära och säkerhetsmässiga planer och en hel del kunskaper om regimen. Vid en presskonferens i Tokyo fördömde han Stalin.

Nu riktar vi därför blickarna mot Moskva. Hur ser dynamiken ut där inom regimen? Vi måste ha klart för oss att sådana regimer använder sig av vad som kallas ”negativt urval”. Vanligtvis befordrar man folk till chefredaktörer och anställer skribenter för att de är begåvade, man är inte rädd för att de ska visa sig storslagna. Men så fungerar det inte i en auktoritär regim. Där anställer man folk som är medelmåttiga, inte överdrivet begåvade, *tupoj* som man säger på ryska. De anställs just för att de inte kommer att visa sig vara alltför kompetenta eller så begåvade att de klarar av att organisera någon kupp. Och Putin omger sig ju just med folk som kanske inte är de skarpaste knivarna i lådan.

Det innebär två saker. Det får honom att känna sig säkrare, trots all paranoia. Men det reducerar också styrkan i staten att ha som försvarsminister en byggförman [Sergej Sjojgu]

som matade Putin med allt möjligt nonsens om vad man skulle kunna uträtta i Ukraina. Negativt urval skyddar visserligen ledaren, men underminerar också regimen.

Men åter. Vi har ingen aning om vad som försiggår på insidan. Vi hör lite prat. Vi samlar förvisso in en häpnadsväckande mängd information, vilket gör kineserna oroliga: har vi samma tillgång till information inifrån deras eliter också? Och pratet kommer hela tiden från folk som inte har någon direktkontakt med Putin, men som ändå kan hålla på att tala om att han kan ha blivit galen. Men så fort någon gör sig skyldig till en felkalkyl, när någon gör tokiga antaganden, tror folk gärna att det beror på att någon blivit galen. Putin kanske låtsas vara galen för att skrämma oss och skaffa sig fördelar.

Tror du att det också gäller skramlet med kärnvapen?

Jag tror att det inte finns minsta tvivel om att det är det han syftar till. Problemet är att man inte kan utgå från att det rör sig om någon bluff. Vi kan inte utgå från att han bara låtsas vara galen, han har ju faktiskt möjlighet att trycka på knappen.

Sun Tzu, den kinesiske krigsteoretikern, skrev en gång att man alltid måste ge sin motståndare "en gyllene bro", en reträttmöjlighet. Kan USA och Nato på något sätt bidra till detta för att få ett slut på denna förfärliga och blodiga invasion innan den gått alldeles för långt?

Där slog du huvudet på spiken. Det är ett lysande citat. Och det finns några utvägar. En är att han smular sönder Ukraina: om inte jag kan få det ska ingen annan få det heller och så utsätter han Ukraina för samma som han gjorde i Grozny eller Syrien. Det vore ohyggligt tragiskt. Och det är dit vi är på väg nu.

Och även om Ukraina lyckas göra motstånd kommer det ändå att leda till oräkneliga döds-offer och oerhörd förstörelse. Vi måste undvika det också. Det innebär att vi måste se till att Putin inleder diskussioner med, säg, Finlands president, som han respekterar och känner väl, eller Israels premiärminister, som varit i kontakt med honom. Mindre sannolikt med ledningen i Kina, med Xi Jinping. Någon som kan lirka in honom i en process där han inte längre kommer med maximalistiska krav eller håller tillbaka dem och ger utrymme för att det händer saker ute i terrängen som ger honom möjlighet att skapa en ny bild av vad som står till buds.

Inte för att det inte görs försök i den riktningen. Finländarna kan Ryssland bättre än någon annan i världen. Israel är ett annat bra alternativ, potentiellt, beroende på hur duglig Naftali Bennet visar sig vara. Och så Kina, det allra svåraste fallet, som ju får betala ett högt pris just nu, vilket eliterna bakom Xi Jinping inser, men det är Xi Jinping som har makten och han har en personlig relation till Putin. Xi har ställt sig på Putins sida. Men för hur länge beror på om EU också tänker börja bestraffa Kina. EU är ju deras viktigaste handelspartner.

Kineserna följer allt oerhört uppmärksamt. De granskar a) hur bra vår underrättelseverksamhet är, b) de misstag despotin gör sig skyldig till och c) vad det kommer att kosta när företag i USA och Europa lämnar Ryssland rakt upp och ner. Xi Jinping, som tänkt sig att i höst koras till en tredje period vid makten, behövde det här lika mycket som en kula i huvudet. Men nu sitter han där.

Till sist finns ytterligare ett kort som man försökt spela ut: det ukrainska motståndet och våra leveranser i form av vapen och så sanktionerna. Allt sådant kan förändra kalkylerna. Och någonstans måste vi hålla fast vid vad vi har – påtryckningar men även diplomati.

Du har ju berömt Bidenadministrationen för att den öppet talade om vad man visste om den kommande invasionen, för sanktionerna och för en form av mogen reaktion på vad som sker. Är det något de missat?

De har skött sig mycket bättre än man kunnat tro utifrån vad vi såg i Afghanistan och det klantiga agerandet vid försäljningen av ubåtar till Australien. Men de har lärt av misstagen.

Det är vad som är bra med USA. Det finns mekanismer för korrigerande. Vi lär oss av misstag. Vi har ett politiskt system där misstag bestraffas. Vi har starka institutioner. Vi har ett starkt samhälle och starka och fria medier. Administrationer som agerar dåligt kan lära sig av det och rätta till saker, vilket inte är fallet med Ryssland eller Kina. Det är något vi inte får glömma.

Problemet just nu är inte att Bidenadministrationen gjort misstag, snarare handlar det om att komma på hur man ska kunna trappa ner det som pågår, hur man ska ta sig ur spiralen av maximalism på båda sidor. Med sanktioner och att företag lämnar höjer vi bara insatserna. Det finns ett tryck på vår sida att "göra något" när ukrainarna dör varje dag medan vi militärt sitter vid sidlinjen. (Även om, som jag nämnde, vi förser dem med vapen och gör åtskilligt på cyber-sidan.) Det finns ett tryck på vår sida att agera maximalistiskt, men ju mer du tränger in dem i ett hörn, ju mer Putin kommer att känna att han inte har något att förlora, kommer också han att höja budgivningen. Dessvärre. Han har också många verktyg som han inte använt och som han kan skada oss med. Vi måste bort från den maximalistiska spiralen och för det behövs lite tur och tillfälligheter, kanske i Moskva, kanske i Helsingfors eller Jerusalem, kanske i Beijing, men alldeles säkert i Kyiv.

Översättning: *Björn Erik Rosin*

Lästips

Utdrag ur del 2 av Kotkins Stalin-biografi, *Waiting for Hitler*:

[Terror som statskonst](#)

[Från en klippbrant](#) (kapitel 6).

Recensioner av Stalin-biografin:

Fred Williams: [Recension av Stephen Kotkins *Stalin: Paradoxes of Power 1878-1928*](#)

Sheila Fitzpatrick: [Om Stephen Kotkins Stalin-biografi](#) (tar upp båda delarna)

Tony Wood: [Dzjugasjvilis liv](#) (gör en jämförelse mellan Kotkins del 1 och ryssen Oleg Chlevnjuks Stalin-biografi).